

raó, es planyia de la invasió de la forma *compota*, francèsisme sens dubte innecessari, però hom ha trobat [DFa.] que no val la pena d'amoïnar-se amb aqueix «ja-està-fet»; *compotera* [DFa.]. En canvi tenia raó Careta a posar el veto al castellanisme *componenda* que sempre ens sonarà malament, i que el bon llenguatge ha evitat sempre amb termes propis.⁴ *Compostar*, que ja era medieval en llengua d'oc («composar», PDPF), s'usà també en cat. antic per a 'compondre's una dona, abillar-se, arreglar-se': «qui pren muller --- / ¿què farà si la pren tal que serà / --- / defora bella e de dins pudirà? / Fembra que anvides se sab ligar, / e no-s sab ne *compostar*: / tostemps va --- cors mal endreçat ---», Eiximenis, *Dones* (EntreDL I, 197.17 i nota 97); avui encara en les regions gironesa i vigatana, en accs. agrícoles com 'esmicolar els terrossos abans de conrear', 'començar a rompre una artiga', 'amuntegar-ne la llenya'. *Compostament*. *Compostó*. *Compostura*. Desc. [Belv.].

FORMES SÀVIES: *Composits*. *Composició* [S. XIII]: «quant vi que la terra d'Aragó anava a mal, e que feyen ço que fer no devien contra Nós, pregàns molt --- que volguéssim fer *composició* ab nostres hòmens, e que él pogués parlar entre Nós e éls», Jaume I (Ag., 51); «error e inorància volgren inclinar Blanquerna a descreure trinitat en Déu, considerant B. que tota trinitat fahia *compusició*; mas Blanq. retornà ---» [Art de Contempl., Blanq. III, 127.28]; Busa-N. 1507. I la dita proverbial: «Val més mala *composició* que bon plet=mas vale mal ajuste que buen pleito» (DFgra., 614a).

«*Composició* o ordinació; *composició vulgar per a fer en llatí o altra llengua*: tema vulgare --- compositio dicta cathalanis verbis ---», DTo. 1647; *composició de lloc* 'conjunt d'efectes del lloc o ambient, situació': «potser la *composició de lloc* hi era per bona part: l'hora baixa, en la que al camp semblan ---», MrnVayreda (*Sang Nova* III, § 6, 195). *Compositor* [Belv.; en alguna acc. s'usaren de vegades formes de compromís amb *componedor*: *compositor*, *-osedor*].⁴⁰ *Composicional*.

Descompondre [1292, «décomposer, altéret»]: «femna ni home no gaus comprar erba segada --- ni gaus *descompondre* ni mudar ni macar la dita erba» ross. (RLR IV, 512) [1507, Busa-N.; DTo. 1647].⁴⁵ *Descomponible*; *descomponiment*; *descomposició* [Belvitges] «separació de les substàncies de les quals està format un cos», Fontserè (CiFiNat.); *descompost* [Busa-N.]; *descompostament* [Belv.]; *descompostura* [Lacavalleria]. *Recompondre* [Lab. 1839]; *recomposició*; ⁵⁰ *recompostura*.

Contraposició [1507, Busa-N.], cf. *contraposar* (PO-SAR).

Del ll. DEPŌNERE 'posar o tirar a terra, ajeure, abatre', 'dipositar', 'anar de cos', provenen l'oc. ant. *deponre* «deposar», roms. *depune* 'emmagatzemar l'ovella la llet en el braguer, quan està prenys', *se depune* 'davallar', friülà *davóni* 'abatre i emmagatzemar nous o castanyes' (REW, 2572), amb sonorització normal de la -p- intervocàlica (com veurem després en *rebon-*

dre), si bé suspesa en llengua d'oc per la influència del primitiu *ponre* PONERE; d'altra banda a causa de la gran superioritat numèrica dels verbs en *des-*, en nasqueren formes secundàries *despondre/desbondre*; i, en el participi, les formes *depost/despost/desbost*; *desponre, despost*, ben documentats en oc. ant., si bé en el sentit 'exposar, explicar' (p. ex. *despós-lor la leg* en un sermó del S. XII, p. p. Armitage; també en G. de Bornelh i G. de Rossillon, gloss. d'Appel, *Chr.*), però també *despost* 'destituït, desposseït' en un text bíblic oc. ant. (Rayn. IV, 613, s. v. *despossezer*).

Antigament degué també existir *despondre*, car sembla que va usar-lo Muntaner en la forma *desponyam* de Subj. present, corresponent al Subj. oc. ant. *ponha, ponham*, it. ant. *pogna*, port. *ponha* (com oc. ant. *tenha, venha, somonha*, provinents de formes analògiques de Subj. en -IAM, -EAM, del ll. vg.: *PONIAT en lloc de PONAT, tals com el *componeat* de 1015 citat supra): «Nós nos havem posat en cor que *desponyam* aquest que hi és, e que hi metam Mir-Abusach son fratre, rey e senyor», així segons el ms. usat en l'ed. Bofarull (cap. 30, fets de 1280, parla Pere el Gran preparant el desembarc català a Tunísia), per més que en el ms. usat per Casac., el copista hagi reemplaçat aquest mot rar per *deposem*.⁵ Cf. també *despondu* «défait» del finès antic (FEW IX, 161b20).

Quant a *desbost* 'deposat, destituït', 'destruït, enderrocat': «Samuel plorava per lo seu trespassament; e N. Senyor dix-li: --- No plors per Saül, que jo he *desbost*» (*Gènesi de Scriptura*, Serra, Ag. 103) (resultant de la combinació de *debost* DEPOSITUS amb *despost*), està abundantament documentat en cat. antic: «si-s deu fer visitació sobre ls bisbes e arquebisbes per ço que sien *desbosts* si usen mal de lur ofici», Lluïl (*Blanq.* II, 126.21); *desbost*, *-ta*, en els diccs. de rims de JMarc (1565, 686) i Aversó (1613); «lo perdedor / gran jugador, / ab mala sort / juga pus fort / --- / quant no hi ha què, / per jugar furta, / a mort s'aürta / per tornar tost, / fins que, *desbost* / —guanye qui-s vulla—, / allís despulla / en lo taulell», JRoig (*Spill*, 9986), *AlcM* hi afegeix altres cinc testimonis del S. xv o c. 1400; Andreu Febrer usa *desbost* substantivat en el sentit de 'destrossa, destrucció, estrall': «que mort n'hagués fet axí gran *desbost*», traduint «lunga tratta / di gente ch'io non avessi creduto / che morte tanta n'avesse *disfatta*»; i «per lo qual no temist pendr' a engan / la bella dona e fer-ne puy *desbost*» = «non temesti torre a inganno / la bella donna e poi di farne strazio» (*Inf.* III, 57; XIX, 57).

D'aquí després un verb *desbostar* 'destituïr', 'deposar': «com Déu lo hagués fet gran príncep e senyor, se donàs a aquesta mala art de nigromància, e per tal fo *desbostat* per un rei de Nínive e morí a mala mort», Eiximenis (*Regiment*, NCl. XIII, 134.27); «no solament som vencedors, ans encare havem *desbostat* nostre enemic e rasa del món la sua memòria», AntCanals (*Scipió*, ed. Miquel, p. 33; si bé l'ed. NCl. 68 hi llegeix *desbost*); «qui violentament altrí *desbosta*», AFebrer trad.: «--- sangue in la qual bolle / qual che per violenza in altrui noccia» (*Inf.* XII, 48); *desbòste* ri-